

Andreides Gábor

A fegyveres erők újbóli alkalmazása az olasz belpolitikában

A fegyveres erők országon belüli alkalmazására a modern demokráciákban többnyire csak ún. minősített helyzetekben – például természeti vagy ipari katasztrófák esetén – kerül sor. Olaszországban azonban a kormány – a korai kilencvenes évek után – 2008-ban a szemétválság megoldásához, az illegális bevándorlás és a szervezett bűnözés elleni küzdelemben is kénytelen volt felhasználni az ország haderejét. Jelen írás ennek okait világítja meg.

Silvio Berlusconi 2008. április 29-én hivatalba lépett negyedik koalíciós kormánya előtt az egyik legnagyobb kihívás a Dél-Olaszországot a szó szoros értelmében fojtogató hulladék problematikájának megoldása volt. Az már közel egy évtizede elő-előfordult, hogy Campania, vagy a szomszédos Calabria tartomány városainak utcáin néhány havonta hosszabb-rövidebb ideig az utcákon bűzlöttek a szeméthegek, mert nem szállították el őket. Tudvalevő az is, hogy a szemétszállítást is ellenőrző szervezett bűnözés hatalmas hasznot húz az effajta vállalkozói tevékenységből. Az olasz maffiaellenes központ becslései szerint a megtermelt hulladék harminc százalékát a maffia „kezeli”, ez pedig hétmilliárd eurós éves nyereséget jelent a számára.

Mára azonban a helyzet súlyosbodott. A probléma országossá vált, a szomszédos tartományoknak és a távolabbi, északi területeknek is elégük lett abból, hogy időről időre a szemétválságot úgy oldják meg, hogy a felhalmozódott hulladék döntő részét a közelükben található égetőkbe szállítják el. Sőt, Olaszországot az Európai Bizottság is többször felszólította, hogy rendezze az elhíresült „nápolyi szemétválsá-

got”. Egy 2004-es EU-felmérés szerint Olaszország az unió legkoszosabb országa lett, délen pedig a helyzet minden képeletet felülmúlóan kuszává és tarthatatlanná vált. 2007 nyarán olyan mértékben romlottak a körülmények, hogy az utcákon tornyosuló szemét miatt még a campaniai iskolákat is be kellett zárni, és kényszerűnetet kellett elrendelni. Decemberben a római kormány ugyan kormánybiztost nevezett ki a helyzetet megoldandó, de a tisztségét 2008. május végéig betöltő Gianni De Gennaro csak annyit tudott tenni, hogy újabb szabad ég alatt működő szemételepet nyitattott Nápoly külvárosában a helyiek megszokott, és egyre erősebbé és hangosabbá váló tiltakozásától övezve.

A másik, nem kevésbé fontos kérdés a jobbközép kabinet számára a közbiztonság további romlásának megakadályozása volt. A kormány hivatalba lépésekor az olaszok közel hatvan százaléka a közbiztonság romlásában és a bűnözés növekedésében látta az ország legnagyobb problémáját. Mivel a bűncselekmények közel egynegyedét külföldiek követték el, a kormány, és benne az Északi Ligát (*Lega Nord*) képviselő Roberto Maroni belügyminiszter radikális és nagy vihart kavaró lépé-

sekre szánta el magát (romáktól való ujjelnyomatvétel, rendkívüli állapot kihirdetése).

A kormányzat lépése mindkét sürgős beavatkozást igénylő esetben a második világháborút követő éveket és a gyászos emlékeztető korai kilencvenes éveket idézte: a fegyveres erők országon belüli bevetéséhez folyamodott. A negyvenes évek közepén a születőfélben lévő új, demokratikus kormányzat kénytelen volt a felbukkanó délolasz szeparatista törekvések és a hozzájuk kapcsolódó banditizmus ellen katonai erővel fellépni. A kilencvenes évek elején pedig ismét a hadsereg egységeit kellett bevetni Szicíliában. Ekkor rövid időn belül a maffiaellenes harc két kiváló vezetőjével végzett a szervezett bűnözés. Giovanni Falcone vizsgálóbíróval 1992. május 23-án, kollegájával és barátjával Paolo Borsellino vizsgálóbíróval július 19-én végzett a maffia. Falcone és Borsellino halála országos gyászt, elkeseredettséget és felháborodást váltott ki. A tiltakozások hatására a központi kormányzat katonákat vezényelt Szicíliába az ottani maffia elleni harc és az elkövetők utáni nyomozás sikeressége érdekében.

A Szicíliai vecsernye-hadművelet (*operazione vespri siciliani*) során 1992 júliusától hat éven keresztül több tízezer katona biztosította a közrendet, és segítette a rendőrség szervezett bűnözés elleni munkáját Szicíliában. Az olasz fegyveres erők mostani, belpolitikai célokra történő felhasználásának ismertetése előtt azonban helyesnek tűnik egy rövid kitérőt tenni annak érdekében, hogy világosabban lásuk, milyen hatóságot is takarnak valójában a Magyarországon is jól ismert *polizia* és *carabinieri* nevek.

Az olasz fegyveres erőkről szólva megkülönböztetjük a hadsereget (*Esercito Italiano*), a haditengerészetet (*Marina Militare*), a légierőt (*Aeronautica Militare*) és a

Szeparatista mozgalom Szicíliában. Napjainkban, ha Olaszországgal kapcsolatban szeparatizmusról, szeparatista elképzelésekről ad hírt a sajtó, szinte kizárólag az Északi Liga kerül szóba. Az 1970–1980-as évek fordulóján létrejött, és Lombard, majd Északi Liga néven működő mozgalmak azonban nem álltak példa nélkül az olasz történelemben. A második világháború vége felé Szicíliában erősödtek meg a függetlenséget és az Olaszországtól történő elszakadást követelő hangok. Az 1943-ban létrehozott Szicíliai Függetlenségi Mozgalom (*Movimento Indipendentista Siciliano*) erőteljesen támaszkodott azokra a döntően szicíliai nagybirtokosokra, akik csalódván az egyesítés óta eltelt időszakban, a gazdasági és politikai haladást a független Szicíliában szerették volna elképzelni. A mozgalom, amelybe a szicíliai maffia is belekapcsolódott, 1944-ben létrehozta fegyveres szervezetét is (*Esercito Volontario per l'Indipendenza Siciliana*). Az elszakadási törekvések végül erejüket veszítették, ám hatásukra Róma 1946-ban autonómiát adott a Földközi-tenger legnagyobb szigetének, ahol 1947-ben megalakulhatott az első szicíliai parlament.

csendőrséget (*Arma dei Carabinieri*). A szárazföldi hadsereg nem az ország egyesítése előtti olasz államok fegyveres erőinek fúziójával, hanem a különböző olasz tartományokból érkező reguláris és önkéntes alakulatoknak a piemonti hadseregbe történő betagozódásával alakult meg. Szintén szárd–piemonti eredetre vezethető vissza az olasz csendőrség létrejötte, melynek alárendeltsége kettős: szervezetét tekintve a Védelmi Minisztériumnak (*Ministero della Difesa*), szolgálati ügyekben pedig a Belügyminisztériumnak (*Ministero dell'Interno*) van alárendelve. A csendőrség tölti be a készenléti rendőrség szerepét, közúti ellenőrzési és általános rendészeti feladatokat lát el, valamint korlátozott hatáskörrel ugyan, de nyomozati munkát is végez. Az elmúlt évtizedekben jelentős szerepet játszott a szervezett bűnözés elleni küzdelemben.

A csendőrség mellett a másik országos jelentőségű rendvédelmi szerv a belügyminisztérium alá tartozó rendőrség (*Polizia di Stato*), amelynek a csendőrségtől eltérően semmiféle kapcsolata nincs a hadsejreggel. Az országos hatáskörű szerv fő feladata a bűnügyi nyomozás, de egyszerű utcai járőrözést és közúti ellenőrzést is folytathat. A rendőrség nem katonai rend szerint tagozódik. Bár ez utóbbi tekinthető az első számú rendvédelmi szervezetnek Olaszországban, mégis gyakran előfordul,

hogy a hatáskörök és a feladatok összerosódnak és nehezen követhető, hogy a rendőrség és a csendőrség adott egységeinek melyek a pontos feladatai.

A Silvio Berlusconi vezette jobbközép koalíció győzelmét követően az energikus régi-új kormányfő új építésű és őrzött hulladéklerakókkal kívánta megoldani az egyre kényesebbé váló szemét problémáját. Az utcai hulladék immáron komolyan zavarta a tömegközlekedést, nem is beszélve az egyre akutabbá váló higiéniai és egészségügyi következményekről. A szemétbáláktól leginkább megviselt Nápoly környékén új lerakókat nyitottak, ezeket pedig katonai zónának minősítették, hogy így a kivezényelt katonaság megakadályozhassa működésük lehetetlenné tételét. Erre azért volt szükség, mert a helyi lakosok nem nézték jó szemmel az új szemétkerakók létesítését, mondván, hogy túl közel fekszenek lakott területekhez. A miniszterelnök többször is figyelmeztetett, hogy az állam többé nem tűri el „a szervezett kisebbség blokkoló akcióit”, és ha kell, megfelelő erővel lépnek fel ellenük. Megígérte, hogy kormányzása alatt Nápoly rendezett, egészséges és tiszta várossá válik. Ez az első nápolyi kormányülés idejére már meg is valósult: igaz csak a város központjában, a külső területek továbbra is fuldokoltak a szemétben. Az ígéretekre a tréfás nápolyiak a városukban elhelyezett óriás transzparenseken válaszoltak, amelyeken biztosították a miniszterelnököt, ha beváltja ígéreteit, megoldja a szemétválságot és megfékezi a bűnözést, kéri fogják azonnali szentté avatását. A katonaság ugyan megkezdte a szemét elszállítását, de ekkor váratlan fordulat következett be. Azok a helyi lakosok, akik eddig helyeselték a határozott fellépést, hirtelen a kormányfő és az állam akarata ellen fordultak, mondván, ha a szeméttel-

Berlusconi az olasz politikában. Olaszországban 1993–1994-re a történelmi centripártok – a kereszténydemokraták, szocialisták, liberálisok – szétesésével felbomlott a második világháborút követően kialakult olasz politikai rendszer. A kialakult vákuumot a *Forza Italia* (Hajrá Olaszország!) elnevezésű politikai mozgalmának megalapításával Silvio Berlusconi médiamágnás, nagyvállalkozó töltötte ki sikeresen: az 1994-es parlamenti választásokon 101 képviselőházi és 41 szenátusi helyet szerzett meg. Az AC Milan labdarúgócsapat elnökeként politikai mozgalmának létrehozásakor sikeresen vette át a szurkolói klubok rendszerét. A mintegy négyezer helyi klubból álló pártszervezet kiválóan alkalmas volt az amerikai stílusú politikai marketing sikeres alkalmazására. Választási programjában kiemelt helyen szerepelt az egyéni boldogulás és a társadalom alapegységének, a családnak a hangsúlyozása. Első koalíciós kormánya – a szeparatista Északi Liga, illetve a szélsőjobb gyökerekkel rendelkező Nemzeti Szövetség (*Alleanza Nazionale*) részvételével – hét hónap után bomlott föl, miután az Északi Liga megvonta a támogatását a kormányfőtől, és kilépett a kormányból. Második miniszterelnöksége már sikeresebbnek mondható, hiszen 2001 és 2005 között vezette Olaszországot, ráadásul úgy, hogy még ez év áprilisában folytathatta munkáját, és harmadik kormánya egészen a 2006-os választásokig vezette az országot. A balközép koalíció kormányzásának bukása után 2008-ban vághatott neki negyedik koalíciós kormányzásának, amelyben a régi koalíciós társak mellett ezúttal újak: föderalisták, autonomisták is segítik majd.

pet mindig tovább küldik a szomszédos településre, sosem lesz megoldás. Ez történt idén nyáron Chiaiano városkában, ahol a szeméttelép elleni tüntetés a kormány elleni fellépéssé alakult, amikor Berlusconi kijelentette, hogy a szeméttelép Chiaianóban lesz, és azt a hadsereg egységei fogják őrizni. A tüntetésekre odaérkezett baloldali és antiglobalista szervezetek is csatlakoztak a helyiekhez. A kormányfő azonban nem tárgyalt, és újabb szeméttelakók megnyitását ígérte. A közbiztonsággal kapcsolatban a miniszterelnök már megválasztása után nem sokkal úgy nyilatkozott, hogy újra kell kezdeni azon nem európai uniós országokból érkezett külföldiek kitoloncolását, akiknek nincs se munkájuk, se szállásuk, „tehát kénytelenek bűncselekményeket elkövetni, hogy megéljenek”. A főváros új – a második világháború után első – jobboldali vezetője, Gianni Alemanno főpolgármester pedig továbbment, és hozzákezdett a Rómát körbefogó romák lakta barakkok eltávolításához. Az új főpolgármester a baloldali jelölt Francesco Rutelli elleni meglepő sikerét többek között annak is köszönhette, hogy kampányában nagyobb biztonságot, szigorú és rendet ígért a főváros lakóinak. A rómaiaknak ez az igény mindenképpen jogosnak volt nevezhető, hiszen az elmúlt esztendőben súlyosan megromlott a közbiztonság az olasz fővárosban. Tolvajlások, drog- és alkoholos befolyásoltságra visszavezethető halálos közúti balesetek, erőszakoskodások és gyilkosságok, illetve koldulás zavarta a város életét. A felderített esetek nagy részét pedig bevándorlók, az utóbbi egy évben elsősorban román állampolgárok követték el.

A kormánykoalíciót alkotó pártok és a média is riadót fújtak: veszedelmes és minden eddiginél nagyobb bűnözési hul-

lám fenyeget a romániai romák tömeges bevándorlásával. A kormány a belügyminisztérium által kidolgozott szigorú intézkedésekkel – bűncselekménynek számít az illegális bevándorlás, amit akár börtönbüntetéssel is sújthatnak, a kiutasítás könnyebbé tétele, a családegyesítések megszigorítása – kívánta a problémát orvosolni. Spanyolország azonnal tiltakozott az olasz hatóságok intézkedései miatt, rámutatva arra, hogy ezzel megnövekedhet az Ibériai-félszigetre áramló bevándorlás. Mint ahogy tiltakozott Románia is, hogy Olaszország nemzetbiztonsági okokra hivatkozva felülvizsgálja a mozgásszabadságra vonatkozó uniós szabályokat. Az elmúlt időszakban megsokszorozódott erőszakos bűncselekmények miatt, melyek elkövetői döntően Olaszországban élő románok voltak, az olasz közvéleményben intenzív Románia-ellenes hangulat alakult ki. Éles hangú nyilatkozatok jelentek meg szerte az olasz sajtóban Romániával és a románokkal szemben. Ezt látván indította útjára Románia az egész Olaszországra kiterjedő „Románia, örülök, hogy megismerhetlek!” elnevezésű akcióját. Az eseményt kísérő sajtótájékoztató alkalmával Rasvan Rusu nagykövet hangsúlyozta: a legfontosabb cél a román nép igazi arcának bemutatása. Az országimázst helyreállító kampány során számos olasz városban rendeztek kulturális eseményeket, koncerteket, kiállításokat.

A fent említett intézkedéseken felül közel háromezer katonát (hadsereg, légierő, haditengerészet, csendőrség) vetettek be a legjelentősebb olasz városokban: a fővároson kívül Milánóban, Torinóban, Nápolyban, Bariban, Palermóban. A katonák közel harmada a Maroni belügyminiszter és Ignazio La Russa védelmi miniszter által jegyzett kormányhatározat életbelépését követően Milánóban, Rómában és Nápoly-

ban kezdte meg a szolgálatot, a tervek szerint féléves időkerettel. A rendelet hangsúlyozta, hogy kedvező tapasztalatok természetesen lehetővé teszik a katonai járőrök mandátumának meghosszabbítását is. E rendelkezés a kormány szerint korántsem jár majd együtt a nagyvárosok militarizálásával, éppen ellenkezőleg, növeli majd a lakosság biztonságérzetét. A városok utcáira vezényelt katonák legfontosabb feladata a bevándorlók táborainak felügyelete, a kiemelt objektumok, pályaudvarok és repülőterek biztosítása, illetve a lakosságot megnyugtatóra hivatott járőrszolgálat ellátása volt. A rendőrökkel együtt járőröznek, s csak abban az esetben tartóztathatnak le valakit, ha bűncselekményen kapják. (A letartóztatás alkalmazása „normális” esetben a rendőrség feladata marad.) A kiválasztott katonák döntően a hadsereg olyan egységeiben szolgálnak, amelyek rendelkeznek békefenntartói múlttal és tapasztalattal. A háromezer katona közül kétezret azokba a városokba (Agrigento, Bari, Bologna, Brindisi, Cagliari, Caltanissetta, Catanzaro, Crotona, Foggia, Gorizia, Milano, Modena, Roma, Siracusa, Torino, Trapani) irányították, ahol nagyobb emigrációs befogadó táborok működnek. Ők döntően az illegális bevándorlásra ügyelnek majd. A rendelet végrehajtását az országos rendőrfőnök, a hadsereg főparancsnoka és a csendőrség vezetőjéből álló belügyminisztériumi bizottság felügyeli majd.

A kormányrendelet aláírását követő sajtótájékoztatón a belügyminiszter annak a véleményének adott hangot, hogy a bevezetendő rendelkezések ahhoz lesznek majd elengedhetetlenül hasznosak, hogy növelni tudják a közbiztonságot Olaszország nagyvárosaiban. Több száz katonát Lombardia tartomány fővárosába, Milánóba vezényelték. Ennek oka, hogy az észa-

ki nagyváros bűnözési statisztikái (kábitó-szer-kereskedelem, utcai lopás) országosan a legrosszabbak között van. A lombard főváros katonák által kiemelten ellenőrzött területei a milánói dóm, a zsinagóga, a vasút- és metróállomások, valamint a városban található konzulátusok és kereskedelmi kirendeltségek lettek. Érdekes, hogy mivel például Calabria nagy részét a helyi szervezett bűnözés, a 'ndrangheta uralja, ott nem kell tartani a közbiztonság romlásától. Északon – Triesztben, Velencében, Firenzében – ellenben a koldulóknak is 100–200 eurós bírsággal kell számolniuk egy igazoltatás során. A fővárosba vezényelt katonák a város és az elővárosok kiemelten veszélyeztetett pontjain (Saxa Rubra, Tor di Quinto) teljesítettek szolgálatot, nem elmulasztván a vasút és a metró fokozott ellenőrzését sem.

A dél-olasz nagyváros, Nápoly helyzete valamelyest különbözött: ott a szeméthyelyzet miatt is szükség volt a katonaságra. Ám az elmúlt fél évben Campania tartományban is fokozódtak a bevándorlók elleni erőszakos cselekmények, és a maffia is igen sok gondot okozott a hatóságoknak. A kormány éppen ezért 2008. szeptember 23-án újabb ötszáz katona helyszínre irányítása mellett döntött. A belügyminiszter hangsúlyozta, hogy a fegyveres erők újabb egységeinek mandátuma három hónapig tart, feladatuk pedig már nemcsak a városokban történő biztonsági ellenőrzés és járőrözés, hanem bárhol felbukkanhatnak, ahol a szervezett bűnözés nyomát sejtik.

Caserta városában és közvetlen környékén 2008. október elseje óta tehát félezer katona biztosítja a közrendet. A városban szeptember közepén gyilkoltak meg hat afrikai bevándorlót. A vérengzéssel, ami még a sokat tapasztalt olaszokat is ószintén megdöbbenetette, a camorrát gyanúsították. A fegyveres erők ellenőrző pontokat

állítottak föl a környéken, és szigorú, mindenre kiterjedő ellenőrzésbe kezdtek. Roberto Maroni az akció kezdetét bejelentve azt mondta, hogy a katonák mindent megtesznek majd annak érdekében, hogy az olasz állam „hallasson magáról.”, az állam és a camorra közötti harcot pedig polgárháborúnak nevezte.

A maffiaellenes hatóságok véleménye szerint Caserta, Casal di Principe, Castel Volturno és Sessa Aurunca kisvárosok a kialakult helyzet miatt ma már inkább tűnnek közel-keleti iraki, vagy afgán terrortól fenyegetett településeknek, mint Dél-Olaszország hangulatos városainak. A szomorú különbség a helyszínre vezényelt és előzőleg Irakban is szolgálatot teljesítő csendőrség szerint az, hogy itt a helyzet rosszabb, mint 2003-ban Nasszíriában, ahol az ott állomásozó olasz csendőrséget terrortámadás érte, melynek során 19 olasz veszítette életét. Ám ott „legalább az irakiak megköszönték nekünk, ha mi, katonák sikeresen elfogtunk egy banditát, és kissé rendet teremtettünk. Itt ezt sem kapjuk meg” – hangzik a csendőrség véleménye. Ma a környéken az állam képviselőjét bárhol, bármikor ellenségnek tekintik. A családi és vérségi kötelékek itt felülírják az állami kapcsolatokat. A bűnözés legfőképpen a drogcsempészetet és kereskedelmet, a prostitúciót, feketemunkát és az illegális pénzügyleteket jelenti. Az emberek nem fizetnek adót a kormánynak, nem engedelmessé válnak a rendeleteknek. A helyi közigazgatás szervei nem segítenek, ahogy az egyház sem. Előfordul, hogy a kistelepülések plébánosai közelebb állnak az alvilághoz, mint az állam intézményeinek. A terület szociológiai szempontból egyik legfontosabb jellemzője az afrikai bevándorlók népes jelenléte.

A fegyveres erők tavalyi, tehát 2008-as bevetése valamivel több, mint 31 millió

A 'ndrangheta és a camorra. Az olaszországi szervezett bűnözést összefoglalóan szokás a maffia (*mafia*) szóval azonosítani. Ez azonban némi kiegészítésre és pontosításra szorul. A Calabria tartomány területén kialakult szervezett bűnözés, az ott szoros rendben működő csoportok tartoznak a calabriai maffia, a 'ndrangheta, a Nápolyban és Campania tartomány városaiban kialakult csoportok pedig a camorra kötelékébe. Mindkét bűnszervezet története az 1800-as évszakra, a Bourbonuralomra vezethető vissza. Működési területét tekintve az előbbi, mely városi és vidéki jellegzetességeket is mutat, sokban hasonlít a szicíliai Cosa Nostrához, míg utóbbi döntően városi sajátosságokkal rendelkezik. A camorra sokkal összetettebb, lineáris szerkezetű, az egymás mellett kialakult családok szoros ellenőrzés alatt tartják egymást. A 'ndrangheta és a camorra napjainkban megerősödő és rendkívül kegyetlen bűnszervezetek: például a calabriaiak 2006-os németországi vérengzése, illetve azok a gyilkosságok, amelyeket a campaniai Casalesi-klán követett el az elmúlt hónapokban.

eurójába került az olasz kincstárnak, és ez az összeg 2009-ben sem fog csökkenni. Az összeg némi nyugtalanságot keltett a rendőrség soraiban is, tagjai több tüntetésen tiltakoztak az őket érő megszorítások ellen.

Az illegális bevándorlók megfékezésére célzó rendkívüli állapotot a látványos közbiztonsági intézkedések előtt hirdette ki a római kormány. Ez nemcsak az uniót, de magát az olasz államfőt is meglepte. Giorgio Napolitano köztársasági elnök a sajtóból értesült a rendkívüli állapot kihirdetéséről. A hadsereg egységeinek utcára vezénylését kemény hangú bírálatokkal illették. Olaszország a külföld felé a rég elfeledett fasiszta időket fogja idézni, vélték sokan, akik demagóg és látszatintézkedésről beszéltek. A bírálók nem mulasztották el hangsúlyozni azt sem, hogy a bevezetett rendelkezések csak a felszínt érintik, a problémát magát nem oldják meg, illetve visszavethetik és tönkreteszhetik az itáliai

idegenforgalmat. Nagy meglepetést keltett az olasz közvélemény számára a *Famiglia Cristiana* című hetilap, amely a nyári bevezetett közbiztonsági intézkedések miatt egyértelműen és határozottan a fasizmus visszatértének lehetőségére figyelmeztetett.

Az 1931 decemberében alapított katolikus szellemiségű családi lap nem először kritizálta élesen az olasz jobboldalt. Az „ad personam” jellegű törvényhozást, a bevándorlási politikát, az iraki olasz részvételt bíráló írások miatt sokan bűjtatott baloldalsággal vádolták meg a szerkesztőséget, és az előfizetések lemondásán gondolkodtak. A *Famiglia Cristiana* a Prodi-kormányzatot illetően sem fukarkodott kritikai észrevételekkel: a kormányalakítás idején erősen támadta a miniszterek és államtitkárok nagy számát, illetve hiányolta a kormány családtársadalombarát politikáját. A 2008-as választások alkalmával szintén minden po-

litikai formációnak kijutott a bírálatokból. A lap figyelmeztetett: Berlusconi visszatértevel erősödnek majd a monarchiáját kiépítést célzó törekvések, valamint devalválódnak az erkölcsi értékek. A baloldal esetében az ideológiák összevisszaságára és a radikálisokkal való lehetséges szövetség veszélyére hívta fel a figyelmet.

Egyedül a katolikus hetilap emelte fel a szavát azonnal és ítélte el minden kertelés nélkül a növekvő idegenellenességet Olaszországban. A Milánóban, Torinóban és más olasz nagyvárosban tapasztalható rasszista támadások komoly aggodalommal töltik el és megosztják az olasz közéletet. Az afrikai bevándorlók elleni – ritkán akár –hatósági – agressziókról szóló hírek és tudósítások hiába hangzanak el országos nézettségű híradásokban, ezeket olykor még az ellenzéki pártok sem hiszik el. A legnagyobb bevándorló közösséggel rendelkező Milánó polgármestere a nyáron és kora ősszel a városában történt inzultusok erősen rasszista, faji jellegét mindvégig tagadta. Torino első embere sem osztotta a rasszizmus veszélyét Olaszországban. A politikai élet képviselői közül egyedül Antonio Di Pietro, a legendás Tiszta kezek-vizsgálóbizottság egykori vezetője nem zárta ki a hatóságok túlkapásának esélyét.

Sokan megkérdőjelezték a katonaság bevetésének szükségességét, a bevezetett rendeletek hatékonyságát. A bírálók egy része – mondván, hogy egy katona az igazoltatás és eljárás során még jegyzőkönyvet sem vehet föl – komolytalannak ítélte az egészet. A külföldi reakciók sem voltak kedvezőek. Számos publicisztika osztotta a *Famiglia Cristiana* véleményét, hogy a fasizmus lehetőségét rejtheti magában a kialakult helyzet, *The Financial Times* viszont a Rómába kivezényelt katonákat látva egészen egyszerűen az olasz fővárosba látogatók számára kialakított

Tiszta kezek (mani pulite) az egész olasz politikai életet behálózó korrupció elleni bírósági eljárásorozat elnevezése az 1990-es évek elején. Az Antonio Di Pietro vezette milánói vizsgálóbíró-csapat által indított vizsgálat, majd az ezt követő perek gyakorlatilag lefejezték az olasz politikai osztályt, hozzájárultak az ún. első Olasz Köztársaság bukásához, és ezzel együtt a második világháborút követő olasz pártrendszer felbomlásához. Ebben az időben született az azóta már-már klasszikusá nemesedett *Tangentopoli* [citt□ (város) delle tangenti (la tangente: pénz)] olasz kifejezés is. Kezdetben Mario Chiesának, a milánói Pio Albergo Trivulzio nyugdíjasotthon igazgatójának letartóztatása (1992. február 17.) után napvilágra került és politikai földindulást okozó korrupciós botrányt jelentette. Majd miután az egész olasz politikai rendszert behálózó korrupció, sikkasztás és illegális pártfinanszírozás ügye túlmutatott a lombard fővároson, a milánói sajtó után az országos média is használni kezdte a kifejezést Olaszország huszadik századi történelmének egyik legsúlyosabb botrányával kapcsolatban.

újabb turistalátványosságról írt. Taormina város polgármestere, Mauro Passalacqua sem értette a kormányrendelet esetleges szicíliai bevezetésének szükségességét: városában az utolsó gyilkosságot a hatvanas években követték el. Palermóba végül ötven, Cataniába pedig kilencven katonát küldött a központi kormányzat.

A kivezényelt katonák sem igen lelkesednek a feladatért. Amikor valaki a katonai hivatást és szolgálatot választja, fősékszik és a haza védelmének szenteli életét. Ebben az esetben viszont parancs esetén járőrözhet akár Bari elegáns bevásárlóközpontjában, ahol, ha kell, bukósisak nélkül motorozó fiatalokat kell figyelmeztetnie a helyes és szabályos közlekedésre. Azok a különleges egységek, amelyek nemrég Boszniában, Koszovóban, vagy Irakban teljesítettek szolgálatot, ma Olaszország nagyvárosaiban hamis divat- és kozmetikai cikkeket áruló illegális bevándorlókra figyelnek. A kormány intézkedéseiről mindennél többet mondanak Mario Buscemi tábornoknak, az 1992 és 1998 között lezajlott Szicíliai vecsernyehadművelet volt vezetőjének szavai. A tábornok szerint – azon kívül, hogy abban az években csak Szicíliába húszezer katonát

vezényelt az olasz állam (ma ez országos szinten háromezer fegyveres) – az akkor még létező sorkatonai szolgálat, valamint a hadsereg anyagi feltételei miatt is „más idők” voltak. A haderőreformmal fokozatosan csökkentek a katonai kiadások, nehezedtek a hadsereg működésének feltételei. Egyre inkább tapasztalható a rivalizálás a rendőrség és a katonaság között. Mindezekből egy szomorú konzekvencia vonható le, vélte a tábornok: a mostani misszió csupán szimbolikus.

Mindezeknek ellentmondani látszanak Maroni belügyminiszter szavai, aki szerint az intézkedés kifejezetten pozitív eredményeket hozott, illetve azok a tapasztalatok, amelyekről például Milánó város számolhatott be az első hat hónap tapasztalatait összegezve: a fél év alatt 424 katona 5026 ellenőrzése során 80 személy ellen jártak el, közülük 35-öt letartóztattak. A város vezetése Letizia Moratti polgármester aszszonnyal együtt kifejezetten örült a katonák jelenlétének, és megelégedettségét fejezte ki, a katonák még fél évig biztosan az utcákon maradnak, mert a Berlusconi-kabinet meghosszabbította mandátumukat, amely eredetileg csak februárig lett volna érvényben. ■

Irodalom

Kardos József – Simándi Irén (szerk.): *Európai politikai rendszerek*. Budapest, 2002, Osiris.
Népszabadság, 2004. június 29.

www.mti.hu

www.fn.hu

www.nol.hu

www.governo.it

www.repubblica.it

www.gdf.it

www.poliziadistato.it